

ADDENDUM TEGELFABRIEK ROTTIERS, DD. 22/08/2024

BETREFFENDE DE CULTUURGOEDEREN DIE INTEGREREND DEEL UITMAKEN VAN HET BESCHERMD MONUMENT

LEESWIJZER ADDENDUM

Onderstaand addendum is opgesteld als aanvulling op het oorspronkelijke document 'Beheersplan Tegelfabriek Rottiers, versie 03.03.2022' opgemaakt in opdracht van IGEMO door architectuurbureau Erfgoed & Visie. De inhoud van het addendum is bedoeld om het gedeelte over de inventarisatie en waardering van de op de site gevonden roerende goederen aan te vullen en op deze basis een selectie van cultuurgoederen te presenteren. Daarnaast wordt ook de aanduiding van het ZEN-erfgoed geïntegreerd in onderstaand addendum.

Het addendum dient in samenhang met het hoofddocument van het beheersplan gelezen te worden en maakt er integraal deel van uit. Om de aanvulling duidelijk weer te geven volgt het addendum dezelfde structuur als het hoofddocument. De hoofdstukken die niet aangevuld worden, worden aangeduid met [...] en blijven integraal behouden. De beschrijving van het inventarisatie- en waarderingstraject overschrijft de informatie uit het beheersplan van 2022, omwille van nieuwe inzichten en een gewijzigde situatie op de site.

1. SITUERING EN IDENTIFICATIE VAN HET DOMEIN

[...]

2. HISTORISCHE NOTA

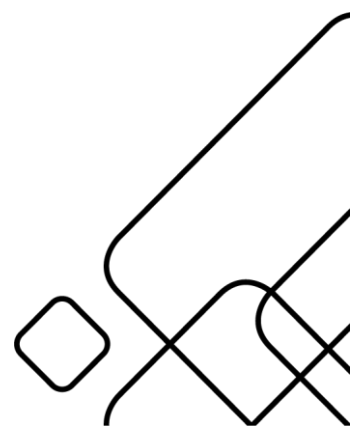
[...]

3. INVENTARIS VAN DE ERFGOEDELEMENTEN

[...]

3.2 Inventaris en diagnose

[...]

3.2.4 Inventarisatietraject roerende goederen

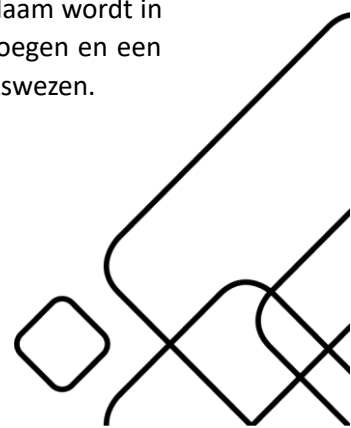
De tegelfabriek is als monument beschermd met inbegrip van alle machines, werktuigen, afgewerkte producten en alle toebehoren. De machines en werktuigen zijn verankerd in de ruimte en zijn, zoals reeds eerder vermeld, om die reden onroerend door aard en bijgevolg vanzelfsprekend mee beschermd met het onroerend goed.

In de fabriek zijn echter nog verschillende **afgewerkte producten** aanwezig die ter plaatse vervaardigd werden of afkomstig zijn van andere producenten. Daarnaast bleef er sinds de sluiting van de fabriek in 1939 ook heel wat **alaam** op de site achter, met een belangrijke documentatiewaarde omtrent de cementtegelpductie of de algemene werking van een fabriek tijdens het interbellum. Dit geheel aan losse objecten – met in hoofdzaak tegels – heeft een roerend karakter maar biedt een onmisbare context aan het beschermde monument. Een selectie van deze goederen wordt dan ook aangedragen als cultuurgooederen.

Naast tegels en alaam werden ook originele tegelcatalogi op de site gevonden. De **catalogi** van Rottiers en andere tegelproducenten worden gezien als zeer waardevolle archiefstukken. Omwille van hun papieren karakter komen de catalogi niet in aanmerking als cultuurgooederen, en zullen ze niet op de site zelf bewaard worden aangezien er geen optimaal behoud gegarandeerd kan worden in het woonproject. Ze zullen worden herbestemd naar een museale context of erfgoeddepot. Zo zal de mogelijkheid bekeken worden met het Gilliot & Roelants Tegelmuseum om een opstelling te maken rond Tegelfabriek Rottiers.

Voor de afgewerkte producten en het alaam werd een inventarisatie-actie georganiseerd. Omwille van de enorme hoeveelheid achtergebleven tegels op de site werd in samenspraak met het Agentschap Onroerend Erfgoed beslist om slechts de tegels van Rottiers in detail te inventariseren en op te nemen in onderstaand beheersplan. De overige tegels zijn van de hand van producenten als: AVA, Belga, Ceramique de Herent, Céramiques Modernes Rebaix, De la Dyle Wijmaal, De la Lys Marcke-Lez-Courtrai, Hemixem Gilliot & Cie, Rob Bossuyt, Saint Ghislain, Amay, Vandewalle Roeselare en Welkenraedt. Het gros van de tegels werd door een vrijwilligersactie gesorteerd per soort en kleur om inzicht te krijgen in de aanwezige hoeveelheden en ontwerpen. Het geheel van tegels van andere producenten omslaat meer dan 400 verschillende ontwerpen, wat het belang van Rottiers als verdeelcentrum onderstreept. Deze tegels werden per soort gesorteerd en worden waar (technisch) mogelijk circulair geïntegreerd in het nieuwbouwproject.

De inventarisatie (zie bijlage 8.1 van het addendum) bestaat uit twee grote luiken: enerzijds werden de tegels van Rottiers geïnventariseerd, anderzijds wordt het gevonden, los alaam opgesomd. De inventaris in bijlage geeft een overzicht van alle gevonden Rottierstegels en losse objecten, ongeacht hun erfgoedwaarde of huidige toestand. Per tegelsoort wordt een identiteitskaart opgemaakt waarbij naast fotomateriaal, de afmetingen en het aantal gevonden tegels wordt vermeld. Daarnaast worden de kenmerken die de tegel herleiden naar productie door Rottiers, zoals de aanwezigheid van een persteken, mal of voorkomen in de catalogus, gelinkt met de gevonden tegels. Bij het alaam wordt in de mate van het mogelijke getracht om een korte beschrijving van het object toe te voegen en een inschatting te maken van hoe het object ingezet werd in de tegelproductie of het fabriekswezen.

In het volgende onderdeel wordt op basis van een waarderingsmethodiek bepaalt welke objecten aangedragen worden als cultuuroederen.

4. BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN

[...]

4.3 Waarderingstraject roerende goederen

Omwillen van hun roerende aard worden goederen die onmiskenbaar deel uitmaken van het beschermde monument aangedragen als cultuuroederen zodat ze integraal deel uitmaken van de bescherming. Om tot de selectie van cultuuroederen te komen, worden de geïnventariseerde Rottierstegels en het alaam gewaardeerd.

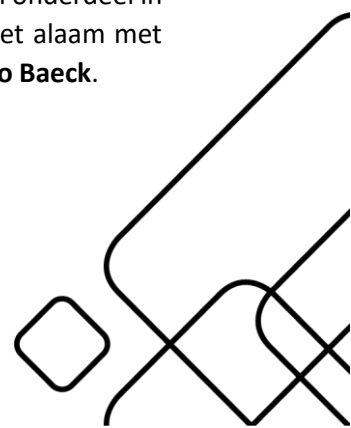
Waardering alaam

Het alaam wordt gewaardeerd op basis van vijf parameters. Voor elke parameter wordt afgewogen of het object hoog, middelmatig of laag scoort. De score wordt aan de hand van kruisjes in een mini-waarderingsfiche bijgehouden. Doorheen het waarderingstraject worden ten allen tijde de verschillende fases van het productieproces in het achterhoofd gehouden om een historische correcte koppeling te maken tussen de bewaarde objecten en de tegelproductie.

		x		x
	x			
x			x	
Tegelproductie	Werkingsfabriek	Herkenbaarheid	Toestand	Vindplaats

De matrix in de mini-waarderingsfiches

De eerste parameter is het **belang van het object voor de tegelproductie (1)**. Hierbij zal bijvoorbeeld een mal hoger scoren dan een kruiwagen. Een kruiwagen kent namelijk ook een functie in andere productieprocessen, een mal is specifiek aan de tegelproductie. Een mal is een essentieel onderdeel in het vertellen van het verhaal van het tegelproductieproces. Voor het herkennen van het alaam met belang voor de tegelproductie wordt beroep gedaan op de kennis van tegel-expert **Mario Baeck**.

De tweede parameter is het **belang van het object voor de werking van de fabriek in het algemeen (2)**. Zo zullen houten aandrijfwielen en -riemen hoger gescoord worden dan bijvoorbeeld een houten krat. Ze doen de fabriek letterlijk draaien.

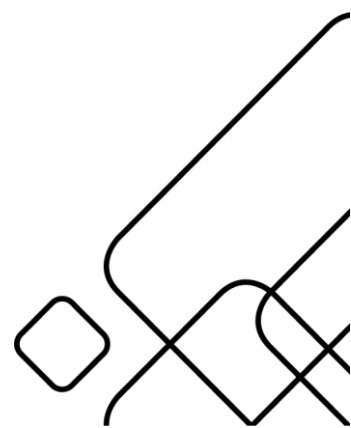
De **herkenbaarheid (3)** van een object vormt de derde parameter. Een schop, ladder of kruiwagen bijvoorbeeld zijn voor iedereen herkenbaar, wat deze objecten inzetbaar maakt om een scène te creëren en zo een venster op het verleden te openen.

De vierde parameter is de **huidige toestand (4)** waarin het object verkeert. Vele stukken uit het alaam zijn sterk verroest of worden gekenmerkt door verregaande houtrot waardoor restauratie niet meer mogelijk of opportuun is. Stukken die in betere staat verkeren zullen hoger scoren. De hoogste waardering is niet te verwarren met een goede toestand van het relict. Alle gevonden objecten op de site bevinden zich in een slechte bewaartoeestand. Binnen deze bevinding krijgen de objecten die nog redelijkerwijs herkenbaar zijn en niet uit elkaar vallen een waardering als 'goed'.

De laatste parameter – en enkel van toepassing wanneer deze met zekerheid bekend is – is de **relatie van de vindplaats tot het object (5)**. Een letterbak met kleine vervangstukken dat gevonden werd in de machinekamer is representatief voor deze plaats. Een kruik bij het waterreservoir of een mal bij de tegelpers zijn ook voorbeelden van objecten die goed zullen scoren op deze parameter. Aangezien de fabriekssite decennialang onaangeroerd bleef, is de vindplaats van de objecten een goede parameter voor de relatie met het productieproces. Enkel de objecten die een onlosmakelijke relatie hebben met hun vindplaats en waarvan de betekenis hierdoor versterkt wordt, scoren gemiddeld of goed op deze waarde.

De eerste twee parameters, namelijk het belang van het object voor de tegelproductie en het belang voor de werking van de fabriek, zullen zwaarder doorwegen dan de andere drie parameters. Een object dat deel uitmaakt van het alaam wordt aangedragen als cultuurgoed wanneer er sprake is van een **herkenbare link met de tegelproductie of werking binnen het fabriekswezen**. Tijdens een eerste inventarisatie-actie tijdens de jaren '90 werden de op de site gevonden voorwerpen verzameld en gelabeld met een code. Hierdoor hebben we voor sommige objecten informatie over de precieze locatie in de fabriek waar het object gevonden werd. Indien het object gevonden wordt op een locatie waar de **productiefase en het alaam wezenlijk met elkaar verbonden** zijn, weegt dit zwaarder door bij de potentiële selectie als cultuurgoed. Door de jarenlange verwaarlozing van de site dient ook de **huidige toestand** van het object meegenomen te worden, aangezien een groot deel van de objecten in dergelijk slechte toestand is dat restauratie niet meer mogelijk is (verregaande houtrot, schimmelvorming, houtworm, verroesting, ontbrekende onderdelen).

De mini-waarderingsfiches van het alaam zijn te vinden in bijlage 8.1. De minifiches bevatten voor elk gevonden object een foto, een identificatienummer en de waarderingsmatrix met parameters. Een uitgebreider fotodossier is te vinden in bijlage 8.2. Dit fotodossier biedt een correcter beeld van de huidige toestand van elk object. Een overzicht van de productiefases, de bijhorende machines en het (mogelijk gebruikte) alaam uit deze fase wordt opgenomen in bijlage 8.3.

Waardering tegels Rottiers

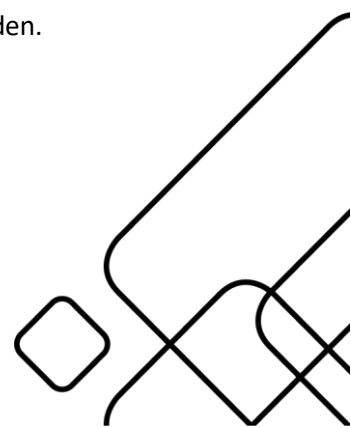
De collectie Rottierstegels op de site bestaat uit 636 exemplaren tegels, verdeeld over 64 verschillende ontwerpen. De waardering van de Rottierstegels volgt een andere piste dan de waardering van het alaam. De **aantoonbare herkomst uit de tegelfabriek van Rottiers** is doorslaggevend voor de selectie als cultuurgoed, waardoor iedere gevonden tegel uit de inventaris opgenomen in bijlage in aanmerking komt. Het is niet zo dat enkel de meest complexe of unieke tegels bewaard zullen worden. Door het behoud van de tegels van **het hele gamma** blijven de aanwezige tegels representatief voor de productie binnen Tegelfabriek Rottiers.

Door de omvang van de collectie Rottierstegels zullen niet alle tegels op de site zelf bewaard worden. Er worden drie pistes uitgewerkt, waarbij eerst een selectie gemaakt van tegels die cultuurgoederen zijn (1). Deze selectie maakt integraal deel uit van het beschermd monument en wordt op een gesloten locatie gestockeerd volgens de ideale opslagtechnieken die van toepassing zijn voor cementtegels. Op deze manier wordt het behoud en de veiligheid van de tegels die cultuurgoed zijn, gegarandeerd. Deze selectie tegels kunnen occasioneel geëxposeerd worden op de site tijdens erfgoedevenementen zoals bijvoorbeeld tijdens Open Monumentendag of andere lokale initiatieven. Na de selectie van de cultuurgoedtegels zullen de overige tegels geïntegreerd worden in het productieatelier om een representatief beeld van de fabriek te geven door middel van een stalenkaart en verwerking in de machinekamer (2). Tot slot wordt voor de resterende tegels onderzocht of deze opgenomen kunnen worden in een museale context, bijvoorbeeld bij het Gilliot & Roelants tegelmuseum van Hemiksem of **verzamelaars** met een publiekelijk aanbod (3).

Afhankelijk van de identiteit van de tegel (boordtegels, hoektegels of onderdeel van middenveld), de hoeveelheid bewaarde tegels en de bewaartoestand wordt een selectie gemaakt die als cultuurgoederen worden aangedragen. Uit de catalogus en het samenleggen van tegels in de praktijk blijkt dat een kleine hoeveelheid van de effen tegels en boordtegels en een iets grotere hoeveelheid complexe tegels een goed beeld kunnen geven van een vloer die gelegd kon worden met tegels van Rottiers. Bij de selectie van de tegels als cultuurgoed wordt de leesbaarheid van het vloerpatroon steeds indachtig gehouden.

Selectie en motivatie cultuurgoederen

Volgende 136 tegels en 38 objecten los alaam worden aangedragen als cultuurgoederen. De motivatie ligt de erkenning als cultuurgoed toe en is gebaseerd op de richtlijn van het Agentschap Onroerend Erfgoed dd. 15 oktober 2022. Voor de objecten die aangeduid zijn met een * liet de veiligheidssituatie van het gebouw het niet toe om de toestand van de objecten te inspecteren ten tijde van het opmaken van dit addendum. In een verdere fase van het project zullen deze objecten – in nauw overleg met de erfgoedconsulenten van het Agentschap Onroerend Erfgoed – onderzocht, geëvalueerd en (indien de toestand bewaring niet toelaat) geschrapt worden als cultuurgoed of conserverend bewaard worden. Eenvoudige goederen (zoals bijvoorbeeld de tegelramen) die essentieel zijn voor de site en een wezenlijk cultuurgoed zijn, kunnen indien de toestand te slecht is, gereconstrueerd worden.

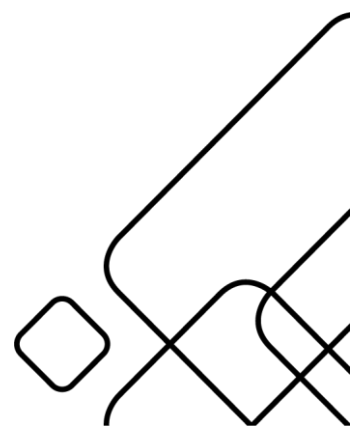

Alaam

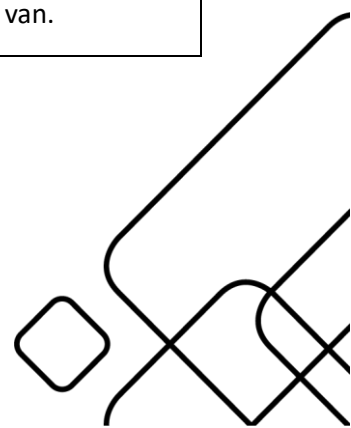
1. Houten malraam				ID: #1	
Foto			Huidige toestand		
			- Slechte staat: sterk verweerde delen en sterke verwerking bovenlaag; - Sporen houtworm, vermoedelijk nog actieve houtworm; - Roest metalen verbindingen.		
Aantal:	1	Materiaal	Hout/metaal	Productiefase:	4. Vormen en persen tegels
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als ‘door middel van ramen, sjablonen en roosters’.	
		Historische verbondenheid		Het houten malraam is een specifiek werktuig in gebruik in de tegelproductie. Het malraam heeft eenzelfde afmeting als de geproduceerde tegels op de site.	
		Integrerend deel		De arbeiders plaatsten de metalen mallen in deze frames en vulden ze met klei of het andere benodigde materiaal. Het gebruiken van malramen was een essentieel onderdeel van het productieproces en droeg bij aan de consistentie en kwaliteit van de geproduceerde tegels. De malramen met mallen werden in de tegelpers geplaatst. De malramen horen dan ook thuis in de fase van het persen van de tegels.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industrieel-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgood is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste persmachines die nog aanwezig zijn op de site. Het object vormt een eenheid met de objecten #210, die zich in betere staat bevinden.	

2. Schepjes/platte beitels (?)				ID: #6, #7, #8, #15	
Foto				Huidige toestand	
				- Slechte staat, broos; - Roestvorming.	
Aantal:	4	Materiaal	Metaal	Productiefase:	4. Vormen en persen tegels
Motivatie cultuurgoed		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'allerlei alaam'	
		Historische verbondenheid		De objecten zijn tijdens de inventarisatie-actie in de jaren '90 gevonden in het productie-atelier en kregen bijgevolg een label (zie foto's). Dit bewijst dat de objecten reeds aanwezig waren op het moment van bescherming van de tegelfabriek.	
		Integrerend deel		Vermoedelijk werden deze platte beitels en schepjes gebruikt tijdens de vierde fase in het productieproces wanneer pigmenten en droge grondstoffen toegevoegd werden bij het vormen van de tegels. De platte beitels dienden vermoedelijk ook voor de cementrestanten bij het persen weg te schrapen.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industriële-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgoed is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste persmachine die nog aanwezig is op de site.	

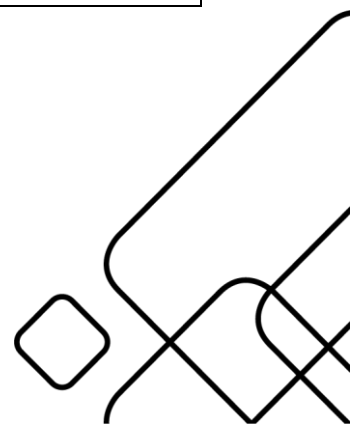
3. Ijzeren malraam				ID: #196	
Foto			Huidige toestand		
			• Degelijke staat; • Roestvorming		
Aantal:	1	Materiaal:	Metaal	Productiefase:	4. Vormen en persen tegels
Motivatie cultuurgoed		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'door middel van ramen, sjablonen en roosters' (p. 5)	
		Historische verbondenheid		Het ijzeren malraam is een specifiek werktuig in gebruik in de tegelproductie. Het malraam heeft eenzelfde afmeting als de geproduceerde tegels op de site.	
		Integrerend deel		Het gebruiken van malramen was een essentieel onderdeel van het productieproces en droeg bij aan de consistentie en kwaliteit van de geproduceerde tegels. De malramen horen thuis in de fase van het vormen en persen van de tegels.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industrieel-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgoed is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste persmachines die nog aanwezig zijn op de site.	

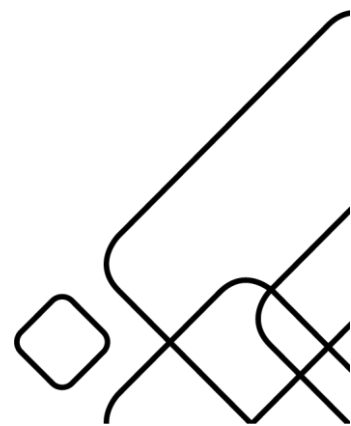
4. Zeefemmer					ID: #29	
Foto		Huidige toestand				
		• Degelijke staat; • Gebroken handvaten; • Scheuren.				
Aantal:	1	Materiaal:	Plastic (?)	Productiefase:	3. Mengen/bewerken mortels	
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee, maar horende bij 'zeven, mengen en bewerken van droge mengsels'		
		Historische verbondenheid		De objecten zijn tijdens de inventarisatie-actie in de jaren '90 gevonden in het productie-atelier en kregen bijgevolg een label (zie foto). Dit bewijst dat de objecten reeds aanwezig waren op het moment van bescherming van de tegelfabriek.		
		Integrerend deel		De kenmerkende vorm van de emmer, samen met de aanwezigheid van pigmentresten bewijzen de verbondenheid met het tegelproductieproces. De zeefemmer kent nog sporen van handvaten. Dit element werd vermoedelijk gebruikt in de derde fase van het productieproces, namelijk bij het mengen en bewerken van de mortels, waarbij het pigment en andere droge grondstoffen werden gemengd.		
		Waardeversterkende relatie		Het object geeft inzicht in de omgang met de droge grondstoffen en pigmenten binnen het productieproces van de tegelfabriek Rottiers en is er een essentieel en kenmerkend onderdeel van.		

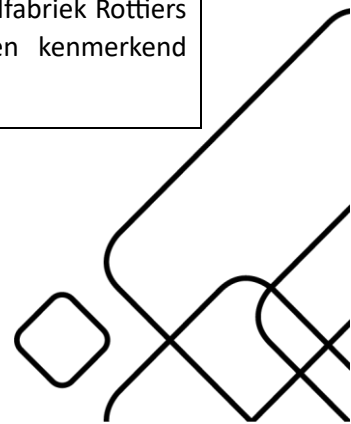
5. Gewicht				ID: #30	
Foto		Huidige toestand			
		• Degelijke staat; • Roestvorming; • Verschilfering oppervlakte.			
Aantal:	1	Materiaal:	Metaal	Productiefase:	1. Toevoer grondstoffen 8. Stockage (+ verkoop)
Motivatatie cultuurgoed		<i>Vermelding inhoudelijk dossier?</i>		Nee, maar horende tot 'allerlei alaam'	
		<i>Historische verbondenheid</i>		De brugbalans, waar dit gewicht een element van is, is te zien op foto's van de historische toestand uit 1998.	
		<i>Integrerend deel</i>		Een brugbalans is een veelvoorkomend element binnen een industriële context in de eerste helft van de 20 ^{ste} eeuw. Het is aannemelijk dat de brugbalans en de bijhorende gewichten gebruikt werden voor het afwegen van de grondstoffen maar ook bij de verkoop van de tegels. Het belang van de brugbalans en bijhorende gewichten plaatst zich dan ook in de eerste en laatste fase van het productieproces.	
		<i>Waardeversterkende relatie</i>		De brugbalans met bijhorende gewichten geeft een blik op het functioneren van een fabriekssite tijdens het tweede kwart van de 20 ^{ste} eeuw. Het versterkt de industrieel-archeologische waarde van het monument.	

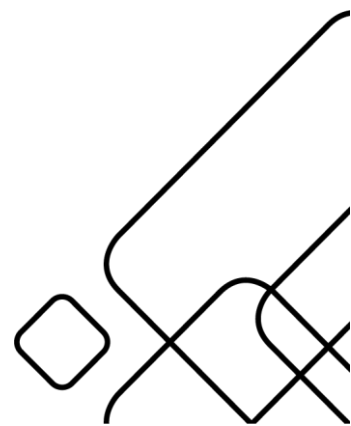
6. Oliekan					ID: #39
Foto		Huidige toestand			
		- Slechte staat, broos; - Roestvorming.			
Aantal:	1	Materiaal:	Metaal	Productiefase:	0. Aansturing productie
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee, maar onderdeel van de machinekamer.	
		Historische verbondenheid		Het object werd gelabeld tijdens de inventarisatie-actie van de jaren '90.	
		Integrerend deel		Het olievat is een belangrijk element in de machinekamer en het onderhoud van de machines van de tegelfabriek.	
		Waardeversterkende relatie		Dergelijke objecten ondersteunen het functioneren en onderhouden van machines op de fabriekssite. Het geolied houden van de machines was essentieel om in een goede werking te voorzien.	

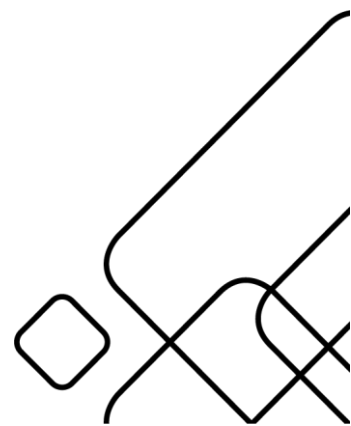
7. Gaas					ID: #42
Foto		Huidige toestand			
		Slechte staat, broos; - Roestvorming.			
Aantal:	1	Materiaal:	Metaal	Productiefase:	3. Mengen/bewerken mortels
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, als 'zeven'	
		Historische verbondenheid		Het object werd gelabeld tijdens de inventarisatie-actie van de jaren '90. Bovendien werd het object gevonden in de nabijheid van de pigment- en mengbakken, mengmolen en mixer, wat de historische logische locatie is.	
		Integrerend deel		Het zeven van droge grondstoffen en pigmenten was een onderdeel van het productieproces om kwalitatieve tegels te vervaardigen. Zeven en metalen gaas waren het alom dat gebruikt werd tijdens de derde fase van het productieproces namelijk het mengen en bewerken van de mortels. Het gegeven dat het gaas in de nabijheid van de pigment- en mengbakken gevonden werd, versterkt de historische verbondenheid met het productieproces.	
		Waardeversterkende relatie		Het object geeft inzicht in de omgang met de droge grondstoffen en pigmenten binnen het productieproces van de tegelfabriek Rottiers en is er een essentieel en kenmerkend onderdeel van.	

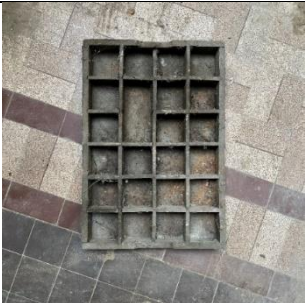
8. Vat					ID: #52
Foto		Huidige toestand			
		Goede toestand.			
Aantal:	1	Materiaal:	Metaal	Productiefase:	4. Vormen en persen tegels
Motivatatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee, niet vermeld in inhoudelijk dossier.	
		Historische verbondenheid		Het object werd gelabeld tijdens de inventarisatie-actie van de jaren '90. Bovendien werd het object gevonden in de nabijheid van de pigment- en mengbakken, mengmolen en mixer, wat de historische logische locatie is.	
		Integrerend deel		Het vat bevatte een grondstof die belangrijk was bij het vormen van de tegels. <i>Moulée</i> betekent namelijk 'gegoten' of 'gevormd' in het Frans. Het is onduidelijk om welke grondstof het exact gaat, maar dat het object onderdeel uitmaakte van de vierde fase van het productieproces staat vast.	
		Waardeversterkende relatie		Het object ondersteunt het inzicht in de vierde fase van het productieproces en draagt zo bij aan de industrieel-archeologische waarde van het beschermde monument.	

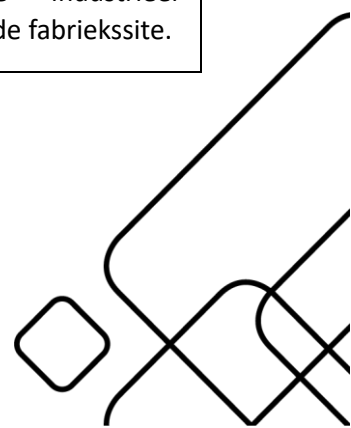

9. Zeefrad voor granulaat					ID: #79	
Foto		Huidige toestand				
		• Zeer slechte staat; • Ontbrekende onderdelen, zowel hout als gaas; • Schimmelvorming; • Verkleuring door vochtsijpeling; • Sterke roestvorming van gaas en handvat.				
Aantal:	1	Materiaal:	Hout/metaal	Productiefase:	2. Zeven, mengen en bewerken droge mengsels	
Motivatie cultuurgoed		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee, maar valt onder de inrichting van de zolder voor het 'zeven, mengen en bewerken van de droge mengsels'.		
		Historische verbondenheid		Het object werd gelabeld tijdens de inventarisatie-actie van de jaren '90.		
		Integrerend deel		Het zeefrad werd gebruikt voor het uitzeven van de droge grondstoffen. Vermoedelijk bevond het object zich in het voorste gedeelte van de zolder (boven de machinekamer), waar de tweede fase van het productieproces plaatsvond.		
		Waardeversterkende relatie		Het object ondersteunt het inzicht in de tweede fase van het tegelproductieproces en draagt zo bij aan de industrieel-archeologische waarde van het beschermde monument.		

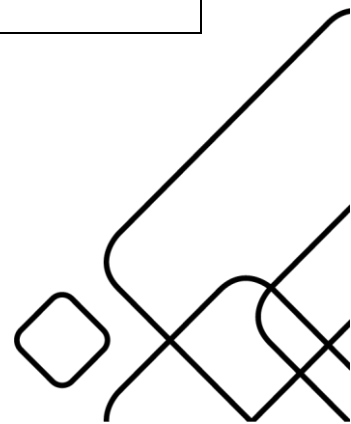

10. Zeven				ID: #83, #85, #89	
Foto			Huidige toestand		
			- Slechte staat; - Ontbrekende delen; - Verwering bovenste laag; - Soorten houtworm, mogelijk nog actieve houtworm; - Roestvorming metalen onderdelen.		
Aantal:	3	Materiaal:	Hout/metaal	Productiefase:	3. Mengen/bewerken mortels
Motivatie cultuurgoed		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'zeven'	
		Historische verbondenheid		Het object werd gelabeld tijdens de inventarisatie-actie van de jaren '90. Bovendien werd een zeef gevonden in de nabijheid van de pigment- en mengbakken, mengmolen en mixer, wat de historische logische locatie is.	
		Integrerend deel		De zeven speelde een belangrijke rol in de voorbereiding van de grondstoffen die nodig waren om hoogwaardige tegels te vervaardigen. Op deze manier werden de grondstoffen gezuiverd om een mengsel met gelijke korrelgrootte te bekomen. Onzuiverheden of klonten in de klei konden namelijk leiden tot zwakke plekken in de tegels, wat hun levensduur en weerstand tegen slijtage zou verminderen.	
		Waardeversterkende relatie		In oude tegelproductiefabrieken was de zeef een onmisbaar instrument in het productieproces. Het is gelinkt met de omgang met de droge grondstoffen en mengsels en ondersteunt de industrieel-archeologische waarde van de fabriekssite.	

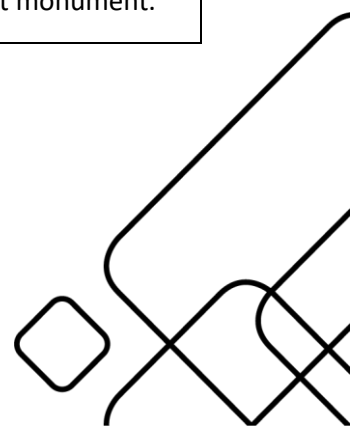
11. Letterbak met 23 verdelingen					ID: #88
Foto		Huidige toestand			
		• Slechte staat; • Schimmelvorming; • Verkleuringen door vochtinsijpeling; • Verwerking en verpulvering hout.			
Aantal:	1	Materiaal:	Hout	Productiefase:	0. Aansturing productie
Motivatatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee	
		Historische verbondenheid		Het object werd gelabeld tijdens de inventarisatie-actie van de jaren '90. Bovendien werd het object gevonden in de machinekamer, wat de historische logische locatie is. De letterbak is op oude foto's uit 1998 te zien in de machinekamer bij de hydraulische installatie en bij de metalen draaibank met kleinere objecten in en op.	
		Integrerend deel		De letterbak werd gebruikt voor het opbergen van kleine vervangstukken en elementen om in het onderhoud van de machines te voorzien (vergelijkbaar met een gereedschapskist). Aangezien de machinekamer eveneens als technische ruimte werd gebruikt, is het een veelgebruikt voorwerp in deze context.	
		Waardeversterkende relatie		De letterbak is gelinkt met het onderhoud van de machines en het bewaren van kleine vervangstukken. Het object ondersteunt het verhaal van de machinekamer en is beeldvormend voor de industrieel-archeologische waarde van de fabriekssite.	

12. Droograam tegels					ID: #111
Foto		Huidige toestand			
		• Zeer slechte toestand; • Schimmelvorming; • Verkleuringen door vochtinsijpeling; • Ontbrekende delen en loszittende onderdelen; • Verwerking en verpulvering hout.			
Aantal:	1	Materiaal:	Hout	Productiefase:	6. Stockage tegels (uitharden)
Motivatatie cultuurgood		<i>Vermelding inhoudelijk dossier?</i>		Nee	
		<i>Historische verbondenheid</i>		De droogramen zijn te zien op oude foto's uit 1998 in het atelier ter hoogte van de waterbak en het gaffelwiel.	
		<i>Integrerend deel</i>		De droogramen werden gebruikt om na het krimpvrij uitharden van de tegels in de waterbak, de tegels verder te laten drogen. De tegels werden met het gaffelwiel en de monte-charge naar de zolderverdieping gebracht en daar (vermoedelijk) op droogramen geplaatst om verder uit te drogen.	
		<i>Waardeversterkende relatie</i>		De waterbak en het gaffelwiel waren een essentieel en onmisbaar element binnen het productieproces. Op deze manier werden kwalitatieve en slijtvaste tegels bekomen. Het droograam is een getuige van deze fase in het productieproces. Samen met de waterbak, het gaffelwiel en de monte-charge versterkt het de leesbaarheid van de tegelproductie en ondersteunt het de industrieel-archeologische waarde van het monument.	

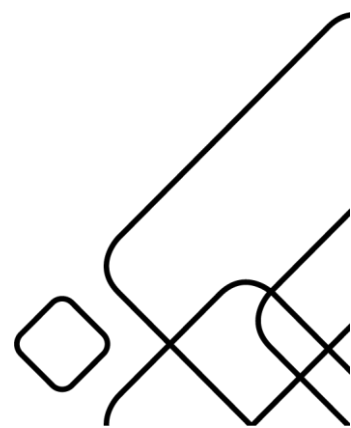
13. Brugbalans*					ID: #121
Foto		Huidige toestand			
		- Slechte toestand; - Sterke roestvorming metalen onderdelen; - Loskomen van onderste gedeelte; - Houten onderdelen lijken in degelijke staat, mogelijk sporen van houtworm.			
Aantal:	1	Materiaal:	Hout/metaal	Productiefase:	1. Toevoer grondstoffen 8. Stockage (+ verkoop)
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee, maar horende bij 'allerlei alaam'.	
		Historische verbondenheid		De brugbalans is te zien op foto's van de historische toestand uit 1998.	
		Integrerend deel		Een brugbalans is een veelvoorkomend element binnen een industriële context in de eerste helft van de 20 ^{ste} eeuw. Het is aannemelijk dat de brugbalans en de bijhorende gewichten gebruikt werden voor het afwegen van de grondstoffen maar ook bij de verkoop van de tegels. Het belang van de brugbalans en bijhorende gewichten plaatst zich dan ook in de eerste en laatste fase van het productieproces.	
		Waardeversterkende relatie		De brugbalans met bijhorende gewichten geeft een blik op het functioneren van een fabriekssite tijdens het tweede kwart van de 20 ^{ste} eeuw. Het versterkt de industrieel-archeologische waarde van het monument.	

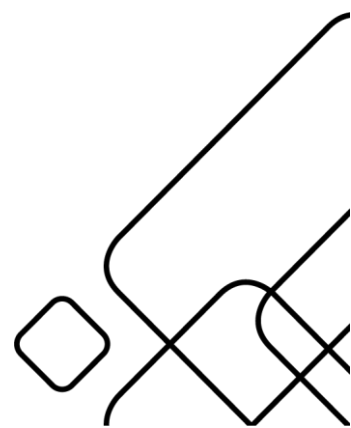
14. Kisten/kratten				ID: #128, #132	
Foto			Huidige toestand		
			• Sterke verwerking hout; • Verpulvering; • Sporen van houtworm, mogelijk nog actieve houtworm.		
Aantal:	1	Materiaal:	Hout	Productiefase:	6. Stockage tegels
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee, maar horende bij 'allerlei alaam'.	
		Historische verbondenheid		De houten kratten en kisten werden gelabeld tijdens de inventarisatie-actie van de jaren '90. Bovendien werden de objecten gevonden op de achterste zolder, wat de historische logische locatie is. De kratten zijn eveneens te zien op oude foto's uit 1998 op de zolder.	
		Integrerend deel		De houten kratten en kisten zijn getuigen van de stockage en het vervoer van de tegels. Het is logisch dat de tegels niet 'los' verkocht werden maar in houten kisten opgeslagen en vervoerd werden. Stro of papier tussen de tegels zorgde voor de nodige bescherming, terwijl de houten kist zorgde voor een robuuste verpakking tegen de schokken en trillingen tijdens het transport. Bovendien waren de houten kisten stapelbaar wat essentieel was in de stockage van vele producten op beperkte ruimte. (Sporen van) etikkering of benoeming van de kisten is niet teruggevonden door de slechte toestand van de kisten. Ook ander materiaal en de nodige grondstoffen op de site kunnen in de kratten en kisten vervoerd geweest zijn.	
		Waardeversterkende relatie		De houten kratten en kisten getuigen van het functioneren van het interne en externe transport op de fabriekssite en ondersteunen een belangrijke tussenfase in het productieproces.	

15. Handschoppen				ID: #147, # 163	
Foto			Huidige toestand		
			• Loszittend handvat; • Broze metalen onderdelen door roestvorming; • Loskomen van naden schep; • Sporen van houtworm in handvat.		
Aantal:	2	Materiaal:	Hout/metaal	Productiefase:	3. Mengen/bewerken mortels
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee, wel horende bij 'allerlei alaam'.	
		Historische verbondenheid		De handscheppen werden gelabeld tijdens de inventarisatie-actie van de jaren '90. Bovendien komen de pigmentrestanten overeen met de pigmentrestanten in de mengbakken.	
		Integrerend deel		De handschepjes werden gebruikt voor het toevoegen van pigmenten aan het productieproces. Het nauwkeurig doseren van pigmenten was cruciaal voor het verkrijgen van de gewenste kleuren en kwaliteit. De pigmenten waren in poedervorm en opgeslagen in de bakken in het atelier. De werknemers gebruikten dergelijke handscheppen om de benodigde hoeveelheid pigment uit de opslagbakken te halen. De handscheppen zijn dan ook het alaam dat essentieel was tijdens de derde fase van het productieproces.	
		Waardeversterkende relatie		Binnen de vroeg-industriële tegelproductie waren de handscheppen een onmisbaar instrument. Het is gelinkt met de omgang met de pigmenten, wat ook bewezen wordt door de achtergebleven kleur en ondersteunt de industrieel-archeologische waarde. Hierdoor zijn de handscheppen een rechtstreekse getuige van de werking van de tegelfabriekssite.	

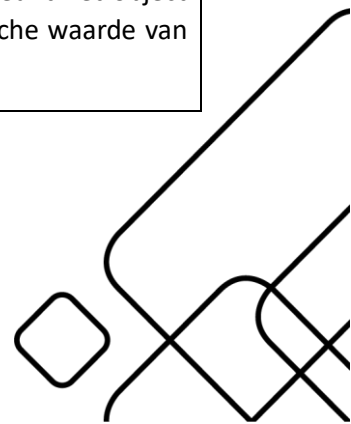
16. Mal gootsteen					ID: #165
Foto		Huidige toestand			
		Goede staat.			
Aantal:	1	Materiaal:	Beton (?) + wapening	Productiefase:	Gootsteenproductie: gieten en vormen
Motivatatie cultuurgood		<i>Vermelding inhoudelijk dossier?</i>		Ja, namelijk als 'mallen voor het gieten van granito gootstenen en architectuuronderdelen'.	
		<i>Historische verbondenheid</i>		Historische bronnen vermelden de productie van granito gootstenen in het achterste atelier. Naar verluid waren hier gespecialiseerde Italiaanse arbeiders tewerkgesteld. De gevonden mallen in het achterste atelier bevestigen de historische verbondenheid met het monument.	
		<i>Integrerend deel</i>		Naast de cementtegelpductie was de fabriekssite van Rottiers ook gekend om het vervaardigen van granito gootstenen en zogenaamde 'gegoten marmer'. De mallen waren een essentieel onderdeel van dit productieproces.	
		<i>Waardeversterkende relatie</i>		De mallen van de gootstenen zijn getuigen van de parallelle productie-tak binnen het bedrijf van Rottiers en ondersteunen de industrieel-archeologische waarde van de site.	

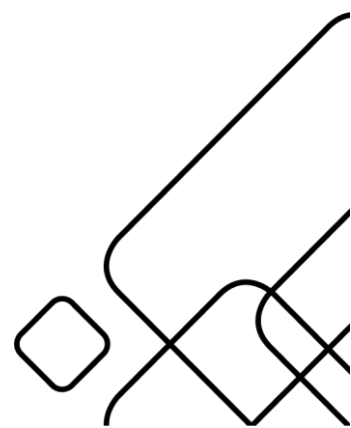
17. Regelweerstand					ID: #166
Foto		Huidige toestand			
		• Degelijke staat; • Sterke roestvorming metalen onderdelen; • Broosheid metalen onderdelen, met materiaalverlies.			
Aantal:	1	Materiaal:	Metaal/overige	Productiefase:	0. Aansturing productie
Motivatatie cultuurgoed		<i>Vermelding inhoudelijk dossier?</i>		Nee, horende bij 'allerlei alaam'.	
		<i>Historische verbondenheid</i>		De regelweerstand is een integraal deel van de motor die in de machinekamer opgesteld staat.	
		<i>Integrerend deel</i>		De regelweerstand wordt gebruikt om de snelheid en het vermogen van de motor te regelen. Het regelt de stroomsterkte voor de motor en dus ook de snelheid van de productie-as en verbonden machines.	
		<i>Waardeversterkende relatie</i>		De regelweerstand was een essentieel hulpmiddel in het fabriekswezen, waarmee de prestatie van de motor geregeld en afgestemd kon worden op de verschillende vereisten van het productieproces, waardoor een efficiënte en veilige werking gegarandeerd werd. Als onderdeel van de motor is de regelweerstand getuige van de industrieel-archeologische waarde van de site.	

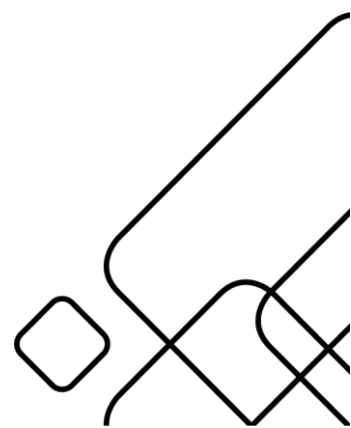
18. Vijl				ID: #168	
Foto		Huidige toestand			
		• Degelijke staat; • Gespleten houten handvat; • Sporen van houtworm in handvat; • Roesvorming metalen gedeelte.			
Aantal:	1	Materiaal:	Hout/metaal	Productiefase:	0. Aansturing productie 7. Polijsten tegels
Motivatíe cultuurgóed		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee, maar horende bij ‘allerlei alaam’.	
		Historische verbondenheid		Het object werd gevonden op de site bij de tegelpers in atelier 1 en is duidelijk verbonden met de tegelproductie.	
		Integrerend deel		Een vijl wordt voornamelijk gebruikt voor het metalen alaam te onderhouden. Het is aannemelijk dat de randen van de mallen zo nu en dan bijgewerkt dienden te worden. Daarnaast werd een vijl ook gebruikt voor het verwijderen van oneffenheden en de randen van de tegels. Daarom plaatst de vijl zich zowel in het technische onderhoud als in het polijsten en afwerken van de tegels.	
		Waardeversterkende relatie		In de tegelfabriek vulde de vijl het algemene productieproces aan. Het is gelinkt met het algemene onderhoud van het metalen alaam en kan eveneens gelinkt worden aan de afwerking van de tegels. Hiermee is het een getuige van de tegelproductie en ondersteunt het object de industrieel-archeologische waarde van de site.	

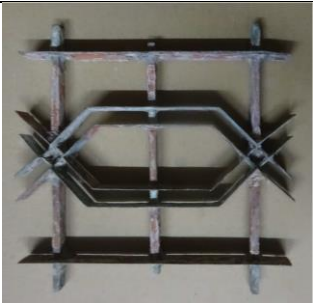

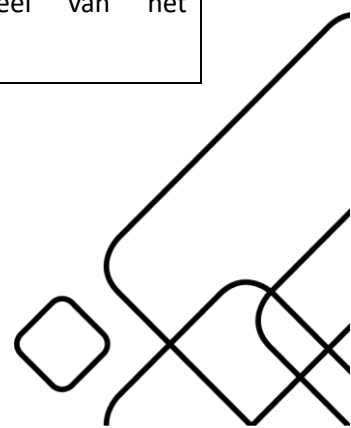
19. Slijpsteen					ID: #172
Foto		Huidige toestand			
		• Zeer goede staat.			
Aantal:	1	Materiaal:	Steen	Productiefase:	7. Polijsten tegels
Motivatatie cultuurgoed		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee, wel horende bij 'slijpmachine'.	
		Historische verbondenheid		De slijpsteen is een reserveonderdeel van de polijstmachine in de machinekamer.	
		Integrerend deel		In de laatste fase van het productieproces voor de stockage en verkoop, werden de tegels gepolijst. Dit gebeurde om oneffenheden te verwijderen maar ook de kleurenpracht van de tegels te onthullen. De polijstmachine en de reserveonderdelen maken integraal deel uit van het productieproces.	
		Waardeversterkende relatie		Als (reserve-)onderdeel van de nagelvaste polijstmachine versterkt de slijpsteen de industrieel-archeologische waarde van het productieproces.	

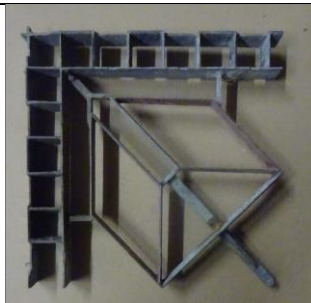

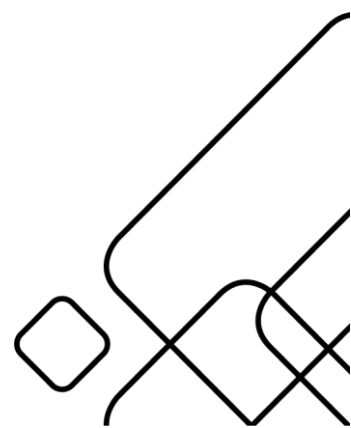
20. Gootsteenmal					ID: #195
Foto		Huidige toestand			
		Goede staat.			
Aantal:	1	Materiaal:	Beton (?) + wapening	Productiefase:	Gootsteenproductie: gieten en vormen
Motivatie cultuurgoed		<i>Vermelding inhoudelijk dossier?</i>		Ja, namelijk als 'mallen voor het gieten van granito gootstenen en architectuuronderdelen'.	
		<i>Historische verbondenheid</i>		Historische bronnen vermelden de productie van granito gootstenen in het achterste atelier. Naar verluidt waren hier gespecialiseerde Italiaanse arbeiders tewerkgesteld. De gevonden mallen in het achterste atelier bevestigen de historische verbondenheid met het monument.	
		<i>Integrerend deel</i>		Naast de cementtegelpductie was de fabriekssite van Rottiers ook gekend om het vervaardigen van granito gootstenen en zogenaamde 'gegoten marmer'. De mallen waren een essentieel onderdeel van dit productieproces.	
		<i>Waardeversterkende relatie</i>		De mallen van de gootstenen zijn getuigen van de parallelle productie-tak binnen het bedrijf van Rottiers en ondersteunen de industrieel-archeologische waarde van de site.	

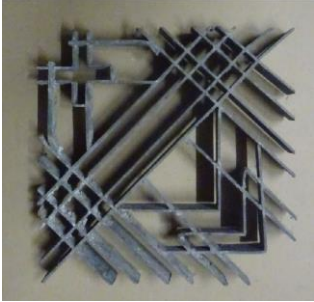

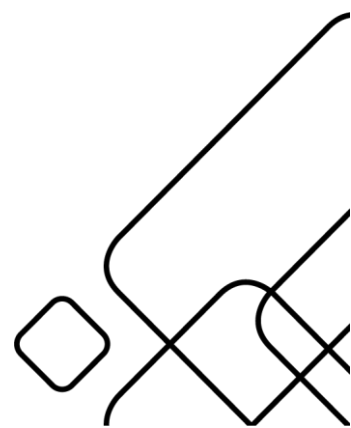
21. Metalen mal A					ID: #201
Foto		Huidige toestand			
		• Goede staat; • Pigmentsporen aanwezig.			
Aantal:	1	Materiaal	Metaal	Productiefase:	4: vormen en persen tegels
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'gietijzeren matrijzen' (p. 4)	
		Historische verbondenheid		De patroonmallen zijn te linken aan de designs van gevonden Rottierstegels op de site. Daarnaast bevestigen ook de bewaarde catalogussen de link met de productie in de tegelfabriek van Rottiers.	
		Integrerend deel		De tegelpatroonmatrijzen dienden voor de productie van cementtegels en werden hier specifiek voor vervaardigd , naar ontwerp en ingeven van Emmanuel Rottiers. De patroonmallen horen thuis in de fase van het vormen en persen van de tegels.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industriële-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgood is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste tegelpersen die nog aanwezig zijn op de site en zijn een wezenlijk onderdeel van het productieproces.	

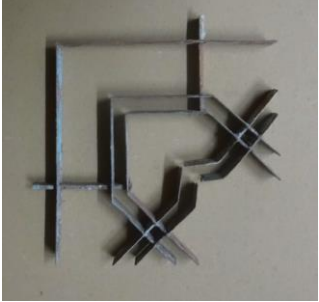

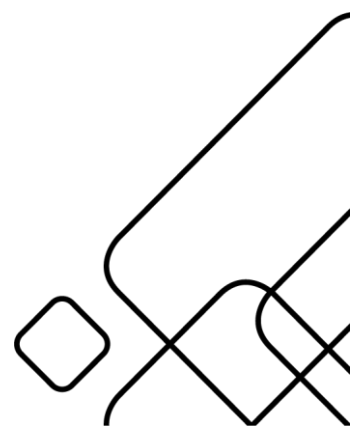
22. Metalen mal B					ID: #202	
Foto		Huidige toestand				
		• Goede staat; • Pigmentsporen aanwezig.				
Aantal:	1	Materiaal	Metaal	Productiefase:	4: vormen en persen tegels	
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als ‘gietijzeren matrijzen’ (p. 4)		
		Historische verbondenheid		De patroonmallen zijn te linken aan de designs van gevonden Rottierstegels op de site. Daarnaast bevestigen ook de bewaarde catalogussen de link met de productie in de tegelfabriek van Rottiers.		
		Integrerend deel		De tegelpatroonmatrijzen dienden voor de productie van cementtegels en werden hier specifiek voor vervaardigd , naar ontwerp en ingeven van Emmanuel Rottiers. De patroonmallen horen thuis in de fase van het vormen en persen van de tegels.		
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industrieel-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgood is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste tegelpersen die nog aanwezig zijn op de site en zijn een wezenlijk onderdeel van het productieproces.		

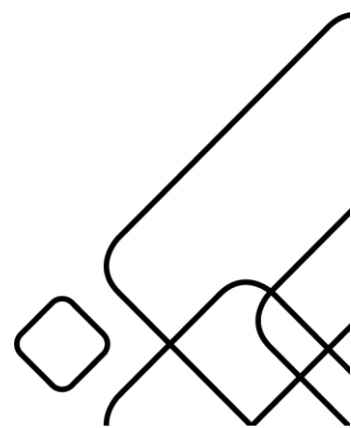
23. Metalen mal C					ID: #203
Foto		Huidige toestand			
		• Goede staat; • Pigmentsporen aanwezig.			
Aantal:	1	Materiaal	Metaal	Productiefase:	4: vormen en persen tegels
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'gietijzeren matrijzen' (p. 4)	
		Historische verbondenheid		De patroonmallen zijn te linken aan de designs van gevonden Rottierstegels op de site. Daarnaast bevestigen ook de bewaarde catalogussen de link met de productie in de tegelfabriek van Rottiers.	
		Integrerend deel		De tegelpatroonmatrijzen dienden voor de productie van cementtegels en werden hier specifiek voor vervaardigd , naar ontwerp en ingeven van Emmanuel Rottiers. De patroonmallen horen thuis in de fase van het vormen en persen van de tegels.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industriële-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgood is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste tegelpersen die nog aanwezig zijn op de site en zijn een wezenlijk onderdeel van het productieproces.	

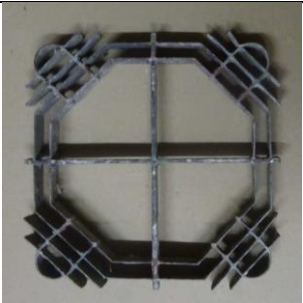

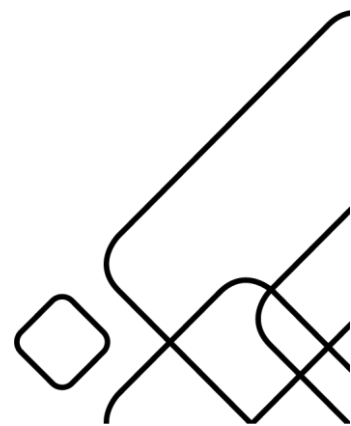
24. Metalen mal D					ID: #204
Foto		Huidige toestand			
		• Goede staat; • Pigmentsporen aanwezig.			
Aantal:	1	Materiaal	Metaal	Productiefase:	4: vormen en persen tegels
Motivatatie cultuurgoed		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'gietijzeren matrijzen' (p. 4)	
		Historische verbondenheid		De patroonmallen zijn te linken aan de designs van gevonden Rottierstegels op de site. Daarnaast bevestigen ook de bewaarde catalogussen de link met de productie in de tegelfabriek van Rottiers.	
		Integrerend deel		De tegelpatroonmatrijzen dienden voor de productie van cementtegels en werden hier specifiek voor vervaardigd , naar ontwerp en ingeven van Emmanuel Rottiers. De patroonmallen horen thuis in de fase van het vormen en persen van de tegels.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industrieel-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgoed is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste tegelpersen die nog aanwezig zijn op de site en zijn een wezenlijk onderdeel van het productieproces.	

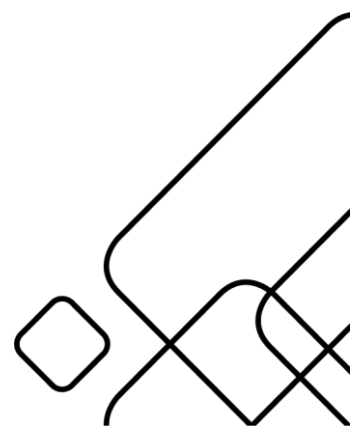
25. Metalen mal E					ID: #205
Foto		Huidige toestand			
		- Goede staat; - Pigmentsporen aanwezig.			
Aantal:	1	Materiaal	Metaal	Productiefase:	4: vormen en persen tegels
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'gietijzeren matrijzen' (p. 4)	
		Historische verbondenheid		De patroonmallen zijn te linken aan de designs van gevonden Rottierstegels op de site. Daarnaast bevestigen ook de bewaarde catalogussen de link met de productie in de tegelfabriek van Rottiers.	
		Integrerend deel		De tegelpatroonmatrijzen dienden voor de productie van cementtegels en werden hier specifiek voor vervaardigd , naar ontwerp en ingeven van Emmanuel Rottiers. De patroonmallen horen thuis in de fase van het vormen en persen van de tegels.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industriel-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgood is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste tegelpersen die nog aanwezig zijn op de site en zijn een wezenlijk onderdeel van het productieproces.	

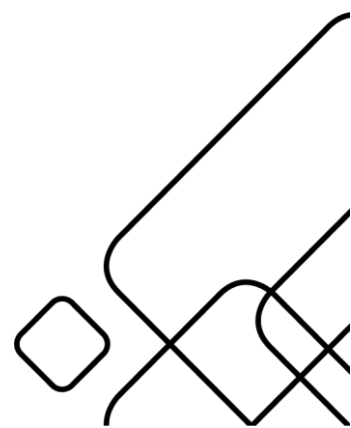
26. Metalen mal F					ID: #206
Foto		Huidige toestand			
		• Goede staat; • Pigmentsporen aanwezig.			
Aantal:	1	Materiaal	Metaal	Productiefase:	4: vormen en persen tegels
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'gietijzeren matrijzen' (p. 4)	
		Historische verbondenheid		De patroonmallen zijn te linken aan de designs van gevonden Rottierstegels op de site. Daarnaast bevestigen ook de bewaarde catalogussen de link met de productie in de tegelfabriek van Rottiers.	
		Integrerend deel		De tegelpatroonmatrijzen dienden voor de productie van cementtegels en werden hier specifiek voor vervaardigd , naar ontwerp en ingeven van Emmanuel Rottiers. De patroonmallen horen thuis in de fase van het vormen en persen van de tegels.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industrieel-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgood is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste tegelpersen die nog aanwezig zijn op de site en zijn een wezenlijk onderdeel van het productieproces.	

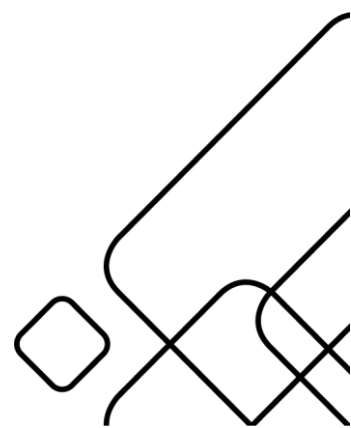
27. Metalen mal G					ID: #207
Foto		Huidige toestand			
		• Goede staat; • Pigmentsporen aanwezig; • Materiaalverlies.			
Aantal:	1	Materiaal:	Metaal	Productiefase:	4: vormen en persen tegels
Motivatatie cultuurgoed		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'gietijzeren matrijzen' (p. 4)	
		Historische verbondenheid		De patroonmallen zijn te linken aan de designs van gevonden Rottierstegels op de site. Daarnaast bevestigen ook de bewaarde catalogussen de link met de productie in de tegelfabriek van Rottiers.	
		Integrerend deel		De tegelpatroonmatrijzen dienden voor de productie van cementtegels en werden hier specifiek voor vervaardigd , naar ontwerp en ingeven van Emmanuel Rottiers. De patroonmallen horen thuis in de fase van het vormen en persen van de tegels.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industriële-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgoed is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste tegelpersen die nog aanwezig zijn op de site en zijn een wezenlijk onderdeel van het productieproces.	

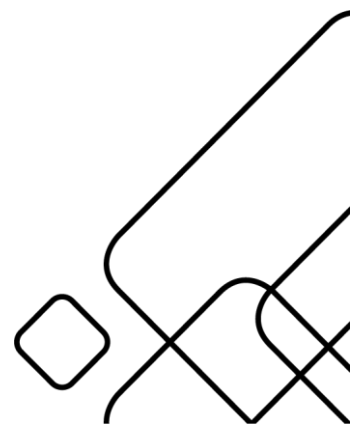
28. Metalen mal H					ID: #208
Foto		Huidige toestand			
		• Goede staat; • Pigmentsporen aanwezig.			
Aantal:	1	Materiaal:	Metaal	Productiefase:	4: vormen en persen tegels
Motivatie cultuurgoed		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'gietijzeren matrijzen' (p. 4)	
		Historische verbondenheid		De patroonmallen zijn te linken aan de designs van gevonden Rottierstegels op de site. Daarnaast bevestigen ook de bewaarde catalogussen de link met de productie in de tegelfabriek van Rottiers.	
		Integrerend deel		De tegelpatroonmatrijzen dienden voor de productie van cementtegels en werden hier specifiek voor vervaardigd , naar ontwerp en ingeven van Emmanuel Rottiers. De patroonmallen horen thuis in de fase van het vormen en persen van de tegels.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industriële-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgoed is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste tegelpersen die nog aanwezig zijn op de site en zijn een wezenlijk onderdeel van het productieproces.	

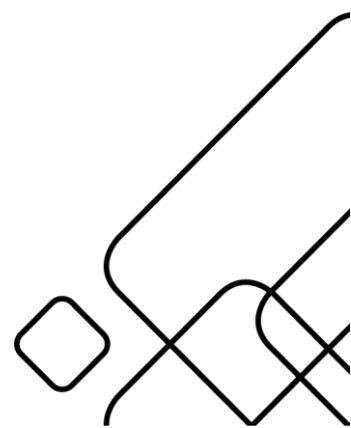
29. Metalen mal I					ID: #209
Foto		Huidige toestand			
		• Goede staat; • Materiaalverlies; • Pigmentsporen aanwezig.			
Aantal:	1	Materiaal:	Metaal	Productiefase:	4: vormen en persen tegels
Motivatatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'gietijzeren matrijzen' (p. 4)	
		Historische verbondenheid		De patroonmallen zijn te linken aan de designs van gevonden Rottierstegels op de site. Daarnaast bevestigen ook de bewaarde catalogussen de link met de productie in de tegelfabriek van Rottiers.	
		Integrerend deel		De tegelpatroonmatrijzen dienden voor de productie van cementtegels en werden hier specifiek voor vervaardigd , naar ontwerp en ingeven van Emmanuel Rottiers. De patroonmallen horen thuis in de fase van het vormen en persen van de tegels.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industrieel-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgood is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste tegelpersen die nog aanwezig zijn op de site en zijn een wezenlijk onderdeel van het productieproces.	

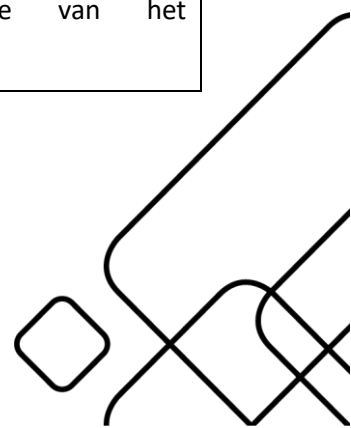
30. Houten malramen					ID: #210
Foto		Huidige toestand			
		Goede staat.			
Aantal:	3	Materiaal:	Hout	Productiefase:	4: vormen en persen tegels
Motivatatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, als 'mallen'.	
		Historische verbondenheid		De malramen komen overeen met de geproduceerde tegelformaten op de site.	
		Integrerend deel		De houten malramen of vormramen werden gebruikt om cementtegels in precieze vormen en afmetingen te maken. De houten malramen werden steeds hergebruikt en waren essentieel in het vormingsproces van de cementtegels. Ze boden de noodzakelijke structuur en precisie om tegels van hoge kwaliteit te produceren.	
		Waardeversterkende relatie		Het goed is noodzakelijk voor de goede werking van de tegelfabriek en draagt bij aan de industrieel-archeologische waarde van het monument. Het voorgestelde cultuurgood is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste tegelpersen die nog aanwezig zijn op de site en zijn een wezenlijk onderdeel van het productieproces. Het object vormt een eenheid met de objecten #1, dat zich in slechte staat bevindt.	

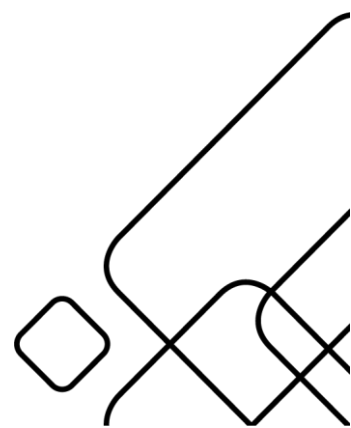
31. Kistje voor tegelvervoer					ID: #211
Foto		Huidige toestand			
		• Goede staat; • Sporen van houtworm aanwezig, vermoedelijk niet meer actief.			
Aantal:	1	Materiaal:	Hout	Productiefase:	Verkoop
Motivatie cultuurgood		<i>Vermelding inhoudelijk dossier?</i>		Nee	
		<i>Historische verbondenheid</i>		Het kistje voor tegelvervoer werd in de jaren '90 door architect Hugo Lejon gered van de verloederde en verlaten tegelfabrieksite.	
		<i>Integrerend deel</i>		Het kistje voor tegelvervoer geeft een uniek inzicht op de verkoopkant binnen de tegelfabriek. Het is aannemelijk dat Rottiers met een beperkte selectie van zijn gamma als staalkaart naar potentiële klanten trok. Dit object valt dan ook volledig binnen de verkoopactiviteiten van de tegelproductie.	
		<i>Waardeversterkende relatie</i>		Het vervoerskistje vertelt een bijzonder verhaal en geeft kennis over een aspect dat bij de tegelproductie hoort maar niet zichtbaar is binnen de typologie van het gebouw. Desondanks is dit historisch waardevolle object versterkend voor de industrieel-archeologische waarde van de voormalige tegelfabriek.	

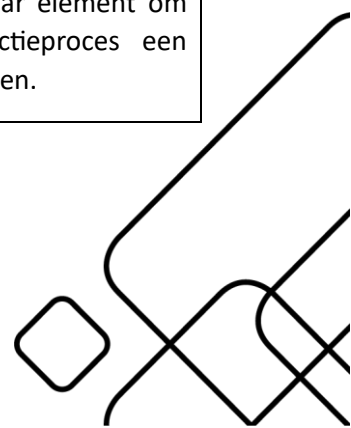
32. Tegelraam*					ID: #212
Foto		Huidige toestand			
		Huidige toestand dd. 2024 onbekend omwille van ontoegankelijke toestand eerste verdieping directeurswoning.			
Toestand 2022					
Aantal:	4	Materiaal:	Hout	Productiefase:	5. Uitharden van tegels
Motivatatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee	
		Historische verbondenheid		De tegelramen zijn te zien op oude foto's uit 1998 in het atelier ter hoogte van de waterbak en het gaffelwiel.	
		Integrerend deel		De tegelramen werden gebruikt om de geperste tegels krimpvrij te laten uitharden. Dit gebeurde door ze met behulp van een gaffelwiel in de waterbak neer te laten.	
		Waardeversterkende relatie		De waterbak en het gaffelwiel waren een essentieel en onmisbaar element binnen het productieproces. Op deze manier werden kwalitatieve en slijtvaste tegels bekomen. Het tegelraam is een hulpmiddel in deze cruciale fase in het productieproces. Samen met de waterbak en het gaffelwiel versterkt het de leesbaarheid van de tegelproductie en ondersteunt het de industrieel-archeologische waarde van het monument.	

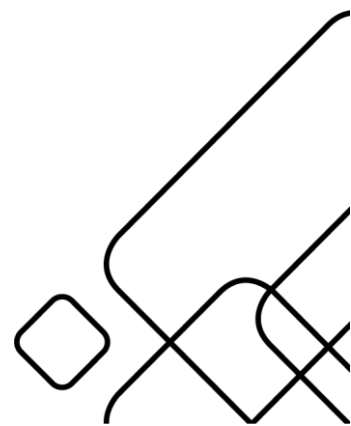
33. Ton*					ID: #54	
Foto		Huidige toestand				
		Huidige toestand dd. 2024 onbekend omwille van onveilige toestand directeurswoning.				
Toestand 2022						
Aantal:	1	Materiaal:	Hout	Productiefase:	3. Mengen en bewerken mortels	
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee		
		Historische verbondenheid		Houten tonnen met tapkraantjes zijn courante gebruiksvoorwerpen om vloeistoffen, zoals water, in op te slaan tijdens industriële activiteiten in het interbellum.		
		Integrerend deel		De tonnen dienden vermoedelijk in de voorziening van water doorheen de fabriekssite. Het is denkbaar dat de tonnen met water en tapkraantje voornamelijk in de fase van het mengen en bewerken van de mortels gebruik werden.		
		Waardeversterkende relatie		De tonnen met tapkraantjes waren een essentieel en onmisbaar element om doorheen het productieproces een watervoorraad te hebben.		

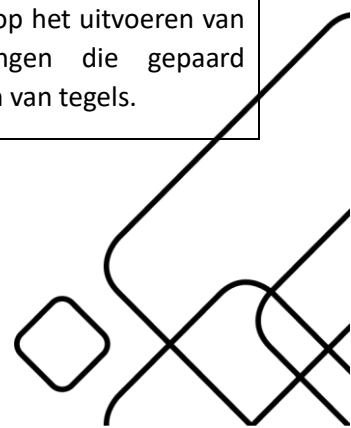
34. Tapkraantje					ID: #158	
Foto		Huidige toestand				
		• Sterk geroest; • Verschilferd en verweerd oppervlak.				
Aantal:	1	Materiaal:	Metaal	Productiefase:	3. Mengen en bewerken mortels	
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee		
		Historische verbondenheid		Houten tonnen met tapkraantjes zijn courante gebruiksvoorwerpen om vloeistoffen, zoals water, in op te slaan tijdens industriële activiteiten in het interbellum.		
		Integrerend deel		De tonnen dienden vermoedelijk in de voorziening van water doorheen de fabriekssite. Het is denkbaar dat de tonnen met water en tapkraantje voornamelijk in de fase van het mengen en bewerken van de mortels gebruik werden. Het tapkraantje zorgt ervoor dat gemakkelijk en gecontroleerd bepaalde hoeveelheden toegevoegd kunnen worden, afhankelijk van de vereisten van de bewerkinsstap.		
		Waardeversterkende relatie		De tonnen met tapkraantjes waren een essentieel en onmisbaar element om doorheen het productieproces een watervoorraad te hebben.		

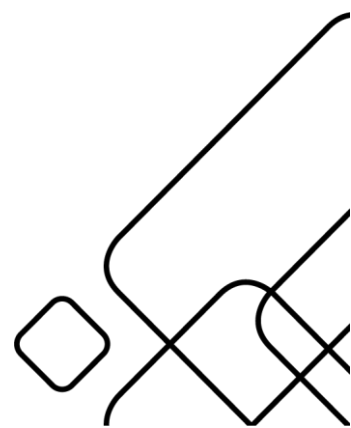
35. Mes				ID: #171	
Foto		Huidige toestand			
		• Sterk geroest lemmet; • Loszittend handvat; • Sporen van (actieve?) houtworm in handvat.			
Aantal:	1	Materiaal:	Metaal/hout	Productiefase:	4. Vormen en persen tegels
Motivat ie cultuurg oe d		Vermelding <i>inhoudelijk dossier?</i>		Ja, namelijk als ‘allerlei alaam’	
		<i>Historische verbondenheid</i>		De objecten zijn tijdens de inventarisatie-actie in de jaren '90 gevonden in het productie-atelier en kregen bijgevolg een label. Dit bewijst dat de objecten reeds aanwezig waren op het moment van bescherming van de tegelfabriek.	
		<i>Integrerend deel</i>		Vermoedelijk werd dit mes gebruikt tijdens de vierde fase in het productieproces wanneer de tegels gevormd werden. Het mes diende vermoedelijk ook voor de cementrestanten bij het persen weg te schrapen.	
		<i>Waardeversterkende relatie</i>		Het voorgestelde cultuurg oe d is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste persmachine die nog aanwezig is op de site en wijst op het uitvoeren van bijkomende handelingen die gepaard gingen met het persen van tegels.	

36. Spatels					ID: #175, #191
Foto		Huidige toestand			
		- Sterk geroest metalen onderdeel; - Loszittend handvat; - Sporen van (actieve?) houtworm in handvat.			
Aantal:	2	Materiaal:	Metaal/hout	Productiefase:	4. Vormen en persen tegels
Motivatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Ja, namelijk als 'allerlei alaam'	
		Historische verbondenheid		De objecten zijn tijdens de inventarisatie-actie in de jaren '90 gevonden in het productie-atelier en kregen bijgevolg een label. Dit bewijst dat de objecten reeds aanwezig waren op het moment van bescherming van de tegelfabriek.	
		Integrerend deel		Vermoedelijk werden deze spatels gebruikt tijdens de vierde fase in het productieproces wanneer de tegels gevormd werden. De spatels diende vermoedelijk ook om de mortels te manipuleren en de cementrestanten bij het persen weg te schrapen.	
		Waardeversterkende relatie		Het voorgestelde cultuurgood is onlosmakelijk verbonden met de nagelvaste persmachine die nog aanwezig is op de site en wijst op het uitvoeren van bijkomende handelingen die gepaard gingen met het persen van tegels.	

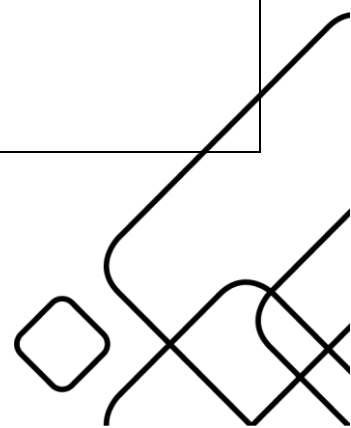

37. Kruiwagen*					ID: #158	
Foto		Huidige toestand				
 Toestand 2022		• Sterke verwerking hout; • Verpulvering en uit elkaar vallen van onderdelen; • Loszittend handvat; • Sporen van houtworm, mogelijk nog actieve houtworm.				
Aantal:	1	Materiaal:	Hout	Productiefase:	Transport tussen fasen	
Motivatatie cultuurgood		Vermelding inhoudelijk dossier?		Nee		
		Historische verbondenheid		De objecten zijn tijdens de inventarisatie-actie in de jaren '90 gevonden in het productie-atelier en kregen bijgevolg een label. Dit bewijst dat de objecten reeds aanwezig waren op het moment van bescherming van de tegelfabriek.		
		Integrerend deel		De kruiwagens werden gebruikt om de tegels tussen de verschillende productiefases te verhandelen.		
		Waardeversterkende relatie		Het voorgestelde cultuurgood is onlosmakelijk verbonden met de tegelproductie en de nood om de 'zware' massa's praktisch intern te transporteren.		

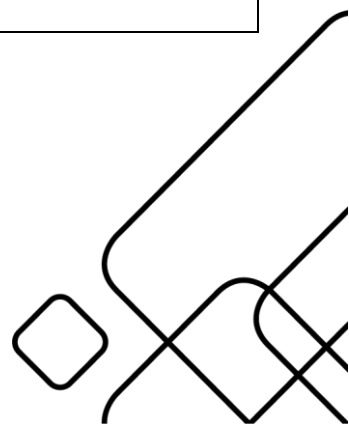

Tegels Rottiers

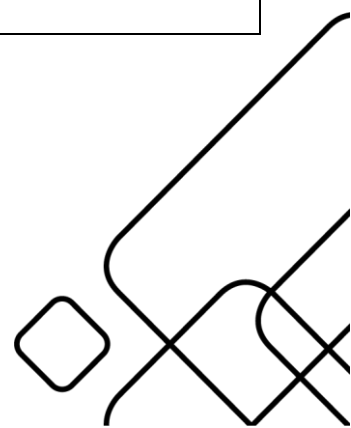
#	Tegelontwerp	Totaal aantal	Aantal cultuurgooderen
1		54	3
2		31	2
3		1	1
4		1	1
5		1	1
6		18	3
7		5	2
8		2	2

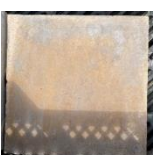
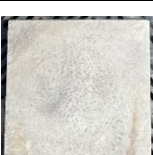

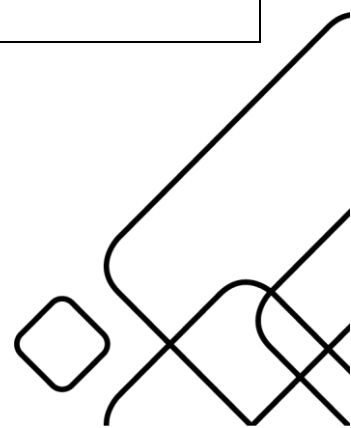
9		1	1
10		3	3
11		1	1
12		1	1
13		4	2
14		8	2
15		41	3
16		8	2

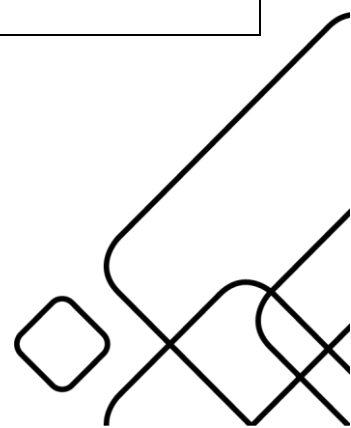
17		13	2
18		3	3
19		17	2
20		47	2
21		9	3
22		23	3
23		11	2
24		2 (waarvan 1 in zeer slechte staat)	1

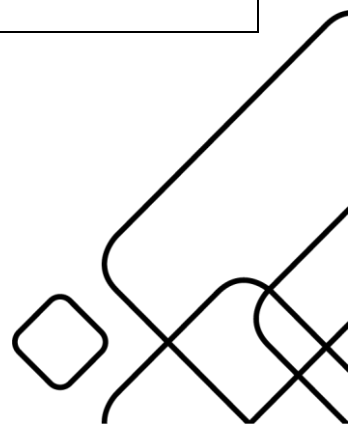
25		36	3
26		1	1
27		2 hele tegels 16 halve tegels	2 hele tegels 2 halve tegels
28		19 tegels 20x20cm 13 tegels 16x16cm	2 2
29		3	2
30		6	2
31		23	2
32		1	1

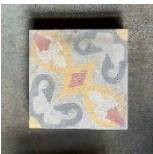

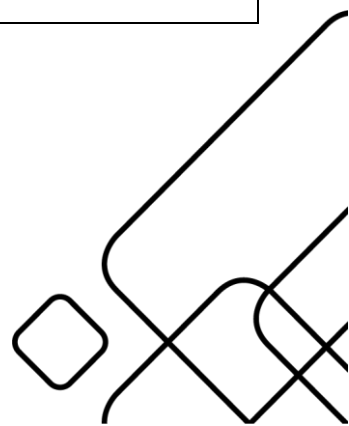
33		37	2
34		32	3
35		1	1
36		1	1
37		1	1
38		1	1
39		3	2
40		2 (waarvan 1 met afgebroken hoek)	1

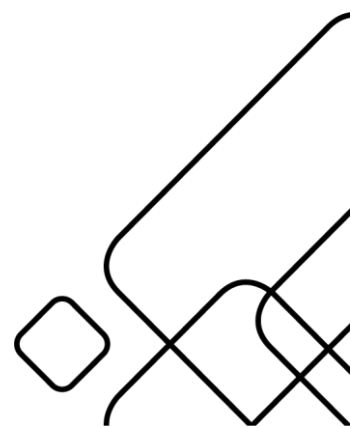
41		4	3
42		1	1
43		1	1
44		1	1
45		1 (met afgebroken hoek)	1
46		33	6
47		42	6
48		1	1

49		8 (met cementresten)	4
50		22	6
51		1	1
52		14	6
53		2	2
54		5	4
55		3 (waarvan 1 met cementresten)	3
59		9 (met cementresten)	6

57		7	4
58		1	1
59		1	1
60		1	1
61		1	1
62		2 (waarvan 1 met gebroken hoek)	1

5. VISIE OP HET TOEKOMSTIG BEHEER

[...]

5.2 Beheersdoelstellingen

Doelstelling 1. Inventarisatie van de cultuurgooderen

De bestaande tegels, die geproduceerd werden door Rottiers, werden in de zomermaanden van 2024 geïnterviewd door vrijwilligers. Deze inventarisatie gebeurde onder leiding van IGEMO. De in het hoofddocument van het beheersplan voorgestelde inventarisatiemethode door Erfgoed & Visie bleek in de praktijk niet houdbaar, noch dekkend te zijn, waardoor deze verlaten werd.

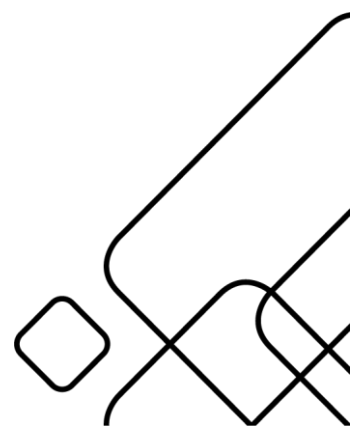
Alle gevonden tegels op de site, ongeacht de fabrikant, werden gesorteerd per soort en in een stapelbare bak geplaatst. De tegels die in een container bij het gemeentehuis van Willebroek gestockeerd stonden, werden naar de site gebracht en eveneens gesorteerd per soort. De tegels van Rottiers werden uit het geheel uitgefilterd, gefotografeerd, geteld en per ontwerp gestockeerd. Alle bakken met de gesorteerde tegels worden voorlopig op de site gestockeerd in twee containers.

[...]

Doelstelling 13. Integratie van de cultuurgooderen

De geïnterviewde tegels en (niet onroerende) werktuigen die op de site bewaard bleven (zie doelstelling 1), worden zo veel mogelijk geïntegreerd in de herbestemming. De roerende goederen die het statuut van cultuurgood krijgen, blijven op de site in een beveiligde omgeving bewaard. Er wordt getracht het alom op de historisch correcte of passende locatie te integreren op voorwaarde dat dit op een veilige manier kan, zowel voor het object als voor de (omwonende) toeschouwer. De Rottierstegels die als cultuurgood aangeduid zijn, worden in een beveiligde, afgesloten ruimte bewaard. Voor de overige goederen wordt – afhankelijk van de huidige staat – onderzocht of het goed geïntegreerd kan worden op de site om de beleving en leesbaarheid van de tegelfabriek en de productie te versterken. Voor het gamma tegels die niet van de hand van Rottiers zijn, wordt onderzocht hoe deze circulair binnen het gebouw ingezet kunnen worden. Hierbij wordt aan een zeer ruime interpretatie van integratie gedacht. Voorbeelden zijn:

- Het integreren van tegels in een nieuwe vloer
- Het integreren van tegels in wanden
- Het integreren van tegels als pad in de buitenruimte
- Het gebruiken van tegels als proefkaart aan de buitenmuur
- Het gebruiken van tegels in informatiepanelen
- ...

Doelstelling 14. Erkenning als ZEN-erfgoed

ZEN-erfgoed is de afkorting voor ‘erfgoed zonder economisch nut’. Het betreft erfgoedelementen die van noodzakelijk belang zijn om de erfgoedwaarden van een site of gebouw te versterken en in stand te houden maar waarvan de eigenaar of beheerder geen doorslaggevende economische opbrengst of nut ervaart bij het gebruik of beheer ervan. Voor ZEN-erfgoed kan een verhoogde erfgoedpremie bekomen worden voor werkzaamheden en de uitvoering van beheersmaatregelen die noodzakelijk zijn voor het behoud of de herwaardering ervan.

Vanwege de belangrijke industrieel-archeologische waarde komt zo de machinekamer, onderdeel van het als monument beschermde atelier A, en de industriële relictten die zich niet in de voorste twee gereconstrueerde traveeën bevinden in aanmerking als ZEN-erfgoed. Dit conform de gemaakte afspraken in de dading dd. 26 april 2024. De machinekamer is niet wezenlijk herbestembaar omwille van de dichte concentratie van machines in de beperkte ruimte. De machinekamer wordt in het nieuwbouwproject van IGEMO geïntegreerd als een tijds capsule dat een historisch correct venster biedt op een essentieel onderdeel van het productieproces en industrieel erfgoed ademt. De ruimte blijft omwille van de waardevolle machines afgesloten maar is door een venster visueel waar te nemen door de bewoners van de site, hun bezoekers en passanten. De machinekamer inclusief de benadering als tijds capsule en de overige machines in de ‘Tegelstraat’ hebben geen economisch nut.

6. OPSOMMING EN VERANTWOORDING BEHEERSMAATREGELEN

[...]

7. VOORSTEL OPVOLGING EN EVALUATIE

[...]

8. BIJLAGEN

8.1 Bijlage inventarisatiefiches roerende goederen

8.2 Fotodossier alaam

8.3 Tabel productieproces met bijhorende machines en alaam per fase

8.4 Erkenning als ZEN-erfgoed

